

Kommunrevisorerna granskar

UMEÅ KOMMUN –

FÖR- OCH GRUNDSKOLENÄMNDEN

Grundläggande granskning 2020

**UMEÅ
KOMMUN**

1. Inledning och bakgrund

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll och ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Revisionens arbete ska även ses som ett stöd till nämnderna och styrelsen.

Revisorerna ska enligt kommunallagen årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionsred.

Enligt kommunallagen (12. kap 1 §) är revisionens uppgift att pröva om:

- ▶ Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt
- ▶ Räkenskaperna är rättvisande
- ▶ Den interna kontrollen är tillräcklig

Revisorernas årliga granskning består av tre delar; grundläggande granskning, fördjupad granskning samt granskning av delårsrapport och årsredovisning.

Den grundläggande granskningen omfattar en översiktlig granskning av måluppfyllelse samt styrning och intern kontroll. De fördjupade granskningarna kan ses som komplement till den grundläggande granskningen.

Den grundläggande granskningen baseras på revisorernas riskanalys och omfattar samtliga nämnder och styrelser. Den grundläggande granskningen ger också underlag att under året uppdatera riskanalysen. Enligt god revisionsred i kommunal verksamhet ska den grundläggande granskningen ha en sådan omfattning att den ger en grund för bedömningar i revisionsberättelsen.

Den grundläggande granskningen kommer att fortgå fram till revisionens slutliga bedömningar i revisionsberättelsen rörande 2020.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Den grundläggande granskningen är en översiktlig granskning som syftar till att bedöma om styrelse och nämnder har en tillräcklig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. Detta för att säkerställa att de lever upp till de mål och beslut som fullmäktige fastställt.

Den grundläggande granskningen syftar därmed till att ge en översiktlig bild av styrelse och granskade nämnder och en tillräcklig grund för de bedömningar som görs inför ansvarsprövningen.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Har styrelsen/nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med fullmäktiges mål och uppdrag?
- ▶ Har styrelsen/nämnden säkerställt att den får tillräcklig uppföljning och rapportering avseende verksamhetens ekonomi och resultat?
  - Vidtar styrelsen/nämnden åtgärder vid eventuella avvikelser?
- ▶ Har styrelsen/nämnden en struktur för arbetet med sin interna kontroll som gör att det finns förutsättningar att bedriva den på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt?
- ▶ Är styrelsens/nämndens beslutsunderlag och protokoll tydliga?

1.2 Avgränsning

Granskningen avser hela granskningsåret 2020 och omfattar därmed granskning och bedömning utifrån samtliga styr- och uppföljningsdokument som upprättas för året. Granskningen färdigställs och avslutas därmed först efter att styrelse och nämnder behandlat sina årsbokslut/verksamhetsuppföljningar för 2020.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Strategisk plan 2016-2028
- ▶ Planeringsförutsättningar, budget och investeringar 2019-2022
- ▶ Riktlinjer för intern styrning och kontroll (2011-09-26)
- ▶ Nämndernas reglementen

1.4 Ansvarig nämnd

lakttagelserna i denna rapport avser för- och grundskolenämnden. Enligt reglementet är för- och grundskolenämnden ansvarig för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem i Umeå kommun. Detta innebär att nämnden svarar för ledning, samordning och utveckling av det offentliga skolväsendet för barn och ungdom samt pedagogisk verksamhet i form av förskola och fritidshem. För- och grundskolenämnden ansvarar för de åligganden som åvilar kommunen enligt skollagen och annan lagstiftning som rör nämndens område och inte ska fullgöras av annan.

1.5 Genomförande

Dialogmöten med såväl presidiet som hela nämnden har genomförts i syfte att inhämta information om den bedrivna verksamheten under året. Den information som inhämtas utgör till viss del grund för revisorernas bedömning av respektive nämnds styrning och uppföljning av fullmäktiges mål, måluppfyllelse samt interna kontroll.

I årets grundläggande granskning har presidiet i nämnden skriftligt besvarat generella och nämnds specifika frågor samt ett bedömningsformulär. De svar som lämnats har använts som underlag till de dialoger som genomförts med presidiet under september 2020. Samtliga ledamöter och ersättare har också getts möjlighet att besvara en enkät. Endast 10 av 22 ledamöter och ersättare besvarade enkäten vilket innebär en svarsfrekvens på 45 %. Vilket är en för låg svarsfrekvens för att kunna bedöma enkätsvaren inom ramen för den grundläggande granskningen. Presidiets svar och ledamöternas enkätsvar har tillsammans utgjort underlag för nämndsdialogen som genomfördes i december 2020.

Informationen som inhämtats i samband med nämndsdialogerna beaktas även vid revisionernas riskanalys inför kommande år.

1.6 Begreppsförklaringar

Nedan följer en förklaring av de begrepp som revisorerna använder i revisionsredogörelsen då de lämnar sin samlade bedömning av nämndernas interna styrning och kontroll:

- ▶ Bristfällig – Omedelbara förstärkningar krävs
- ▶ Tillräcklig – Behov av förstärkningar föreligger
- ▶ Ändamålsenlig – God följsamhet inom området
- ▶ Tillfredsställande – Mycket god följsamhet inom området

2. Bedömningsformulär

Nedan redogörs för de svar som nämndens presidium lämnat inför revisorernas träff med dem i september 2020. Detta kompletteras med revisorernas iakttagelser och bedömningar utifrån de områden som berörs i bedömningsformulären.

2.1 Intern kontroll

I vilken utsträckning bedömer nämnden sin följsamhet till följande lagkrav, samt åtaganden enligt reglementen och styrande dokument:

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ samt underlag som styrker bedömning
<i>2.1.1 Nämnden ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Riktlinjer för intern styrning och kontroll	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☒ Ändamålsenlig ☐ Tillfredsställande	
<i>2.1.1.1 Har nämnden varit aktiva i genomförandet av en riskanalys, inkl. värdering och vägledning i hantering av riskerna?</i>	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Se internkontrollplan 2020, protokoll § 98, bilaga 5-7
<i>2.1.1.2 Har nämnden fastställt riskanalys?</i>	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Se internkontrollplan 2020, protokoll § 98, bilaga 5-7
<i>2.1.1.3 Har nämnden fastställt internkontrollplan?</i>	Handledning – intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Se internkontrollplan 2020, protokoll § 117, bilaga 8-9
<i>2.1.1.4 Har nämnden beslutat om uppföljning av internkontrollplanen?</i>	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Se internkontrollplan 2020, protokoll § 117, bilaga 8-9
<i>2.1.1.5 Har nämnden gjort en värdering om den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig?</i>	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	X Ja ☐ Nej	Se internkontrollrapport 2019 § 1, bilaga 10

2.1.1.6 Har nämnden tillsett att kommunstyrelsen tagit del av nämndens uppföljning av internkontrollplanen?	Handledning - intern styrning och kontroll (KS 2019-12-19)	☐ Ja ☒ Nej	Uppföljning sker vid delårsrapport, sept 2020 och årsrapport jan, 2021
2.1.2 Nämnden ska årligen planera kontroller så att attestreglementet följs.	Attestreglemente	☐ Bristfällig ☒ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☐ Tillfredsställande	Uppdrag har getts till inköpsprocessen, som ägare av systemstödet Proceedo, avseende kontroll av attestbehörighet, roller, vidaredelegationer
2.1.3 Nämnden ska årligen genomföra kontroller så att attestreglementet följs.	Attestreglemente	☐ Bristfällig ☒ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☐ Tillfredsställande	Ovanstående uppdrag till inköpsprocessen har inte återkopplats till FGN
2.1.3.1 Har nämnden vidtagit några åtgärder för att stärka attestrutinerna?		☒ Ja ☐ Nej	Genom utbildningsåtgärder för ökad följsamhet med inköpsprocessen

lakttagelser

För- och grundskolenämnden har antagit en internkontrollplan för 2020. Riskerna har värderats utifrån sannolikhet och konsekvens. Den risk som har högst riskvärde (12) är *Risk finns för att arbetet med att främja närvaro samt förebygga och åtgärda frånvaro försvagas om inte samverkan med andra aktörer stärks*. Utöver det värderas åtta risker med riskvärde 9, däribland:

- Implementering av ProRenata (känslig elevdokumentation) och ny lärplattform där nya arbetsätt och ny teknik inte hunnit sätta sig kan leda till ökade kostnader och kritik från användare
- Risk finns för att ekonomiska effektiviseringar i verksamheten leder till upplevelse av ökad arbetsbelastning och brist på återhämtning med hög sjukfrånvaro.
- Risk för att ökad personalomsättning leder till svårigheter att bibehålla skolledare, förskollärare och lärare

Nämnden har upprättat en sammanställning av verksamhetskrav och utifrån det gjort en bedömning avseende efterlevnad/tillämpning. Denna har sedan legat till grund för nämndens riskanalys och intern kontrollplan.

Uppföljning av internkontrollplanen har skett i samband med verksamhetsuppföljning (T1 och T2) där det framgår hur arbetet fortlöper utifrån angivna åtgärder. I rapporteringen i samband med årsbokslutet T3 framgår att samtliga åtgärder är genomförda eller devis genomförda.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden säkerställt en ändamålsenlig struktur för intern kontroll. Av kommunens riktlinjer för intern styrning och kontroll (reviderad av fullmäktige 2011-09-26, § 153) framgår att en riskanalys ska göras och dokumenteras i syfte att identifiera omständigheter som utgör risk för att inte uppfylla de krav som ställs på verksamheten. Nämnden har fattat beslut om riskanalys och internkontrollplan samt har gjort en värdering av den interna kontrollen.

2.2 Målstyrning

I vilken utsträckning bedömer nämnden sin följsamhet till följande lagkrav, mål och beslut samt åtaganden enligt reglementen och styrande dokument:

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ och underlag som styrker bedömning
<i>2.2.1 Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, samt de bestämmelser i lagar och författningar som verksamheten omfattas av.</i>	Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	Se protokoll - budget och uppdragsplan inkl styrkort 2020 § 96, bilaga 11-13
<i>2.2.1.1 Har nämnden säkerställt att samtliga av fullmäktiges kommunövergripande /generella mål beaktas i uppdragsplanen?</i>		☒ Ja ☐ Nej	Se protokoll - budget och uppdragsplan inkl styrkort 2020 § 96, bilaga 11-13
<i>2.2.1.2 Har nämnden säkerställt att samtliga av fullmäktiges mål och uppdrag som berör nämnden beaktas i uppdragsplanen?</i>		☒ Ja ☐ Nej	Se protokoll - budget och uppdragsplan inkl styrkort 2020 § 96, bilaga 11-13
<i>2.2.1.3 Har nämnden löpande under året tagit aktiva beslut utifrån uppföljning om</i>		☒ Ja ☐ Nej	Se protokoll budget och uppdragsplan inkl styrkort 2020 § 96, bilaga 11-13

åtgärder för att uppnå måluppfyllelse?			
2.2.2 Nämnden ansvarar för att det egna verksamhetsområdet kontinuerligt följs upp och utvärderas.	Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder samt tillämplig lagstiftning för verksamheten.	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	Skер vid del- och helårsrapport
2.2.3 Nämnden har ansvar att verka för att samråd sker med brukare av nämndens tjänster	Kommunallagen (2017:725) 8 kap. 3 §, Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	Skер genom enkäter åk F-9 och elevdialog.
2.2.4 Nämnden ska verka för att samverkan sker mellan styrelse och nämnder för att gemensamt nå kommunens övergripande mål	Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	
2.2.4.1 Fungerar samverkan i övrigt med nämnder och andra externa aktörer väl?		☒ Ja ☐ Nej	

lakttagelser

I för- och grundskolenämndens uppdragsplan har nämnden fastställt mål och uppdrag inom tre områden avseende yttre kvalitet:

- Förbättrade studieresultat
- Attraktiv utbildning
- Ökad likvärdighet

Avseende inre kvalitet har mål tagits fram inom området "attraktiv utbildning". Ett mål har även tagits fram avseende ekonomi.

I uppdragsplanen framgår inte kopplingen till fullmäktiges mål. Detta har istället gjorts i nämndens styrkort. Det mål som fullmäktige adresserat till nämnden är (utöver de långsiktiga mål som alla nämnder ansvarar för):

- Vi ska ha en likvärdig skola och förbättra kvaliteten i utbildningen för att uppnå jämlika uppväxtvillkor

I styrkortet framgår att nämnden brutit ner detta mål till åtta nämndsmål samt resultatmått för respektive nämndsmål.

Nämndens mål följs i huvudsak upp i verksamhetsuppföljningen i samband med T2 och T3. Ett fåtal av målen avseende den yttre kvaliteten följs dock upp i samband med T1 och likaså målen avseende den inre kvaliteten.

I samband med T2 och T3 visar uppföljningen att ett flertal av nämndens, och fullmäktiges, mål inte nås till fullo. Till exempel uppnås inte målet om genomsnitt 15 barn per barngrupp i förskolan. Bedömningen grundar sig i uppföljningen och resultatet av nämndens mål och resultatmått, som framgår av nämndens verksamhetsuppföljning

Bedömning

Vi bedömer att nämndens målstyrning är ändamålsenlig. Enligt reglementet för Umeå kommuns styrelse och nämnder (2014-11-24, § 150) har samtliga nämnder i uppdrag att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Vi noterar att nämnden förhåller sig till samtliga av fullmäktiges prioriterade områden och övergripande mål. Nämnden har tolkat mål och uppdrag från fullmäktige och brutit ned dessa så att de fungerar som styrsignaler till verksamheten, genom nämndens styrkort.

2.3 Ekonomi

I vilken utsträckning bedömer nämnden sin följsamhet till följande lagkrav samt åtaganden enligt reglementen och styrande dokument:

Åtagande	Krav enligt	Presidiets bedömning av följsamheten	Hänvisning till §§ och underlag som styrker bedömning
<i>2.3.1 Nämnden ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet.</i>	Kommunallagen (2017:725), 11 kap. 5 § Fullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☒ Ändamålsenlig ☐ Tillfredsställande	
<i>2.3.1.1 Har nämnden anpassat verksamheten utifrån de förutsättningar som anges i budget?</i>		☒ Ja ☐ Nej	
<i>2.3.1.2 Får nämnden tillräckliga underlag avseende ekonomi och verksamhetens utveckling för att kunna göra de prioriteringar och</i>		☒ Ja ☐ Nej	

<i>vidta de åtgärder som krävs för att nå en ekonomi i balans?</i>			
<i>2.3.1.3 Prognostiserar nämnden ett underskott för året?</i>		☐ Ja ☒ Nej	
<i>2.3.2 Nämnden ska regelmässigt rapportera till fullmäktige om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret.</i>	Reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder samt kommunallagen.	☐ Bristfällig ☐ Tillräcklig ☐ Ändamålsenlig ☒ Tillfredsställande	
<i>2.3.3 Har nämnden månatligen rapporterat till kommunstyrelsen om nämndens ekonomiska ställning?</i>	<p>Kommunstyrelsens uppgift är att leda och samordna planeringen och uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen beslutar om omfördelning av medel som under löpande år frigörs genom samordningsvinster samt vid behov för över/underskottshantering mellan nämnder.</p> <p>I planeringsförutsättningarna /budgetbeslutet för 2020 ställs krav på nämnder som redovisar eller befarar ett underskott över en procent av tilldelad budgetram. Om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, ska nämnden snarast redovisa en prissatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans. Om planerade åtgärder innefattar väsentlig förändring av</p>	☐ Ja ☒ Nej	<p>Förenklad personal- och ekonomirapport återrapporteras till kommunstyrelsen och fullmäktige 4 ggr per år. Därtill tillkommer avrapportering vid del- och helårsbokslut. Avrapportering till KS, KF skedde i maj månad. Protokoll § 42, bilaga 14-16</p>

	beslutad servicenivå ska ärendet beredas för hantering och beslut i kommunfullmäktige.		
--	--	--	--

lakttagelser

Av nämndens verksamhetsuppföljning i samband med T1 framgår att nämndens resultat under första tertialet uppgick till + 20 mkr. Den årsprognos som lämnas vid T1 visar att nämnden vid årets slut väntas ha ett resultat om +10 mkr. Överskottet för perioden januari-april uppges förklaras av fler barn i verksamhet under våren (inom förskolan), men att detta överskott kommer att förbrukas under hösten samt skolgemensam verksamhet.

Av nämndens verksamhetsuppföljning i samband med T2 redovisar nämnden ett resultat per den siste augusti på +47 mkr. Prognosen för helåret pekade även i samband med T2 på ett överskott på 30 mkr. Detta uppges huvudsakligen bero på minskad verksamhet, lägre vikariekostnader och statens kompensation för sjuklönekostnader till följd av coronapandemin.

För helåret redovisar nämnden ett resultat på 97 mkr, vilket främst beror på ett överskott inom förskoleverksamheten. Nettokostnaderna i förskolan har minskat med 5,6 procent jämfört med föregående år. Förskolorna har sänkta ramar i form av ett krav att förändra personalstrukturen och därmed spara pengar under 2020. Det är överskott såväl centralt som på förskolorna. Det centrala överskottet är till största delen beroende av ett lägre barnantal i verksamheten än budgeterat, både inom kommunala och fristående förskolor. Coronapandemin är främsta förklaringen till förskolornas överskott.

Högre sjukfrånvaro än normalt medför vissa ekonomiska effekter eftersom ersättningen till sjukskrivna är lägre än lönekostnader. En bedömning är att den högre sjukfrånvaron (jämfört med föregående år) minskar personalkostnaderna med ca 4 500 tkr. Den ökade sjukfrånvaron har inte medfört ökade kostnader för vikarier, vikariekostnaderna har minskat jämfört med föregående år. Detta beror framförallt på att frånvaron på inskrivna barn inom framförallt förskolan lett till att behovet av vikarier minskat. En annan faktor som spelat in är att verksamheterna varit mindre benägna att ta in vikarier p.g.a. den ökade risken för smittspridning.

Totalt blir bedömningen att nämndens ekonomiska resultat påverkats positivt med 63 500 tkr till följd av pandemin.

Bedömning

Vi bedömer att nämndens interna ekonomistyrning är ändamålsenligt. Nämnden har följt upp ekonomin löpande under året och visar på ett överskott vid årets slut. Med anledning av att den grundläggande granskningen är översiktlig görs bedömningen med begränsad säkerhet.

2.4 Generella frågeställningar till samtliga nämnder

Svaren nedan har lämnats av nämndens presidium i samband med den dialog som genomfördes i september 2020. Svaren är därmed inte att ses som revisorernas iakttagelser och bedömningar.

2.4.1 Har nämnden säkerställt att det finns rutiner och en beredskap för att hantera ej planerad frånvaro hos nyckelpersoner?

Ja, genom utbildningsdirektören har fastställt beredskapsplan för Utbildningsförvaltningen samt planeringsdokument i för- respektive grundskola. Utbildningsdirektören har lämnat information i nämnden om detta, även skriftlig genom brev till ledamöter.

2.4.2 Hur styr nämnden arbetet med att identifiera och analysera nettokostnadsavvikelsen?

Uppdraget att under 2020 identifiera och analysera nettokostnadsavvikelser inom nämndens ansvarsområde är ett arbete som årligen går igenom inför budgetbeslut i nämnden. Det finns mycket nationella jämförbara data inom nämndens ansvarsområde, men nämnden är dock medvetna om de brister och felaktigheter denna data kan innehålla. Senaste årens beslut om effektiviseringar har haft koppling till nettokostnadsavvikelserna. Nämnden har tagit del av redogörelse för nettokostnadsavvikelser (källa: SKR) inför sitt budgetbeslut i förskola och F-9 (underlag bifogas på begäran).

2.4.3 Hur arbetar nämnden med tillgänglighetsfrågor? Både när det gäller digital och fysisk tillgänglighet.

I program för tillgänglighet som nämnden fått information om och i det systematiska kvalitetsarbetet (SKA) som redovisas till nämnden varje år beskrivs hur verksamheten arbetar med bland annat tillgänglighetsfrågor. Detta som en följd av skollagens krav som slår fast att alla elever har rätt till en likvärdig utbildning. För att skapa en tillgänglig lärmiljö där alla elever ges förutsättningar att vara delaktiga på lika villkor behövs välutbildad personal. Genom detta inkluderande arbetssätt och genom formaliserad överlämning från ett skolstadium till ett annat mellan vårdnadshavare, barn/elev, rektor och i vissa fall habilitering samt elevhälsa görs anpassningar i lokaler för olika funktionsvariationer utifrån individens behov t ex skötrum, belysning, ramper, kontrastmarkering och akustikåtgärder. Anpassningar sker också utifrån individens behov av digitalt stöd såsom digitala lär- och dialogplattformar. Utöver detta pågår för närvarande anpassning till lagen om tillgänglighet till digital offentlig service med att utforma förvaltningens webbplatser, appar och dokument så att de är möjliga att uppfatta, är hanterbara och begripliga för alla. Detta arbete ska vara klart 23 september.

2.4.4 Hur arbetar nämnden med att främja en god arbetsmiljö i sina verksamhetsområden?

Nämnden har ansvar för såväl medarbetares som barn och elevers arbetsmiljö. För att främja god arbetsmiljö hos barn och elever finns upparbetade rutiner exempelvis handlingsplan för närvaro och likabehandlingsplaner. Medarbetarnas arbetsmiljö främjas bl a genom:

- ✓ Se uppdrag till förvaltningen i uppdragsplan Inre kvalitet, Arbetsmiljön ska förbättras, uppdrag K-P. Åtterrapporering sker med systematik.

- ✓ Nämnden följer därutöver upp att det systematiska arbetsmiljöarbetet bedrivs i enlighet med årshjul och den kommunövergripande arbetsmiljöstrategin. Förvaltningen återskärnar till nämnden med systematik, minst tertialvis, utfall av resultatmått och att åtgärder vidtas. Att gemensamma rutiner följs och vid behov utvecklas samt att verksamheterna arbetar med löpande riskbedömning och handlingsplan är exempel på åtgärder som nämnden följt över tid.
- ✓ I nämndens internkontrollplan framgår också vilka åtgärder som följts över tid för Inre kvalitet. Riskbedömning har bland annat genomförts med avseende på besparingskrav på verksamheterna och åtgärdsplaner har identifierats.
- ✓ Återskärning av utfall medarbetarundersökning under hösten samt årlig uppföljning av SAM, ledningens genomgång under våren är också viktig information som följs av nämnden i syfte att upprätthålla arbetsmiljöansvaret och skapa förutsättningar för förvaltningen.
- ✓ Nya ledamöter i nämnden har fått arbetsmiljöutbildning.

2.4.5 Hur arbetar nämnden med att säkerställa en långsiktigt stabil sjukfrånvaro på låg nivå?

Arbete i enlighet med långsiktigt systematiskt arbetsmiljöarbete ska skapa förutsättningar och förebygga ohälsa bland medarbetare och chefer inom nämndens område, se ovan insatser. Nämnden följer därför förvaltningens redovisningar kring sjukfrånvaroläget, vilket systematiskt presenteras nedbrutet utöver det som redovisats per nämndsrapport.

Ett av nämndens uppdrag till förvaltningen har även varit att sjukskrivningarna inom förskolans område ska minska. Åtgärder i form av arbete med att effektivisera korttidsanskaffning och utveckla personalpooler har följts av nämnden, där en utveckling hatt över tid. Nämnden har även haft som strategi att minska nyttjandet av bemanningstjänster, varför nyttjande av dessa tjänster samt nyttjande av timvikarier följts och redovisats med systematik. Kostnader minskar över tid trots volymökningar.

Satsningar har även riktats mot förskolans område i syfte att minska förekomst av högsjuktal. Stamina projektet och lärande och utveckling av SAMtid är exempel på genomförda insatser.

2.4.6 Vilka är nämndens utmaningar på kort och lång sikt?

Den demografiska utvecklingen innebär utmaningar både på lång och kort sikt i form av:

- tillgång till behörig personal, beskrivs i nämndens kompetensförsörjningsplan
- tillgång till lokaler, beskrivs i årliga beslut om lokalförsörjningsbehov. Som en följd av denna utmaning har nämnden gett förvaltningen i uppdrag att genomföra en skolstrukturutredning F-6. Tidigare har en skolstrukturutredning genomförts för 7-9 och nämnden har fattat beslut i frågan (hösten 2018).
- digitalisering; Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet (regeringsbeslut 2017) Mål; alla barn och elever ska utveckla en adekvat digital kompetens. Det ska finnas en digital likvärdighet i det svenska skolväsendet.
- Covid 19

- förbättra nyanlända och flerspråkiga elevers studieresultat; identifierat i nämndens uppdragsplan

2.4.7 Har nämnden, utifrån genomförd risk- och konsekvensanalys, säkerställt en tillräcklig intern kontroll och uppföljning av hanteringen av Corona-krisen?

Nämnden har upprättat risk- och konsekvensanalys och vidtagit åtgärder enligt handlingsplan. Utöver detta har beredningsplan och rutin vid misstanke om smitta och konstaterad smitta upprättats och kommunicerats till verksamheten.

2.5 Specifika frågeställningar för för- och grundskolenämnden

2.5.1 Hur är aktuellt status avseende barn och personalens närvaro på förskolorna?

Information och beslut om personalrapport för personalnärvaro togs i majnämnden 2020, se bilaga. Sjukfrånvaron i förskolan har ökat något från 10,9 % 2019 till 12,7 % 2020.

Systemet Tempus används för registrering av barnens närvaro på förskolan och som underlag för enhetens personalplanering. I april 2019 uppgick barnens närvaro till 70 procent. För samma period 2020 var närvaron 53 procent. Differensen förklaras med att påsklovsveckan inföll i april i år (få barn på förskolan) men inte i fjol samt av viss Corona effekt.

2.5.2 Hur utövar nämnden sitt tillsynsansvar över friskolor?

Skolinspektionen utövar tillsyn över fristående grundskolor. Umeå kommun som kommunal huvudman utövar tillsyn över fristående förskolor.

Nämnden utövar tillsyn över fristående förskolor och pedagogisk omsorg. Syftet är att kontrollera om verksamheten som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som granskningen kan medföra. (26 kap 2 § skollagen). Det övergripande syftet med tillsyn är att höja kvaliteten i verksamheten och granska att huvudmannen har förutsättningar att bedriva verksamheten långsiktigt och med god kvalitet.

Sedan den 1 januari 2019 gäller nya bestämmelser i skollagen vilka innebär att kommunen ska göra ytterligare bedömningar i sin godkännandeprövning och tillsyn av fristående förskolor. Bestämmelserna innebär nya krav på insikt och lämplighet samt skärpta krav på den enskildes ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamhet.

Tillsynen av Umeå kommuns fristående förskolor sker kontinuerligt enligt rutin och vid uppmärksammade brister. Frekvensen för tillsyn av godkända förskolor sker enligt rullande schema vart tredje år. Vid nystart av fristående förskola sker uppföljningen tätare och vid akuta händelser kan extra tillsyn ske. I övrigt sker tillsyn vid förändringar i styrelsen, så kallad ägar- och ledningsprövning.